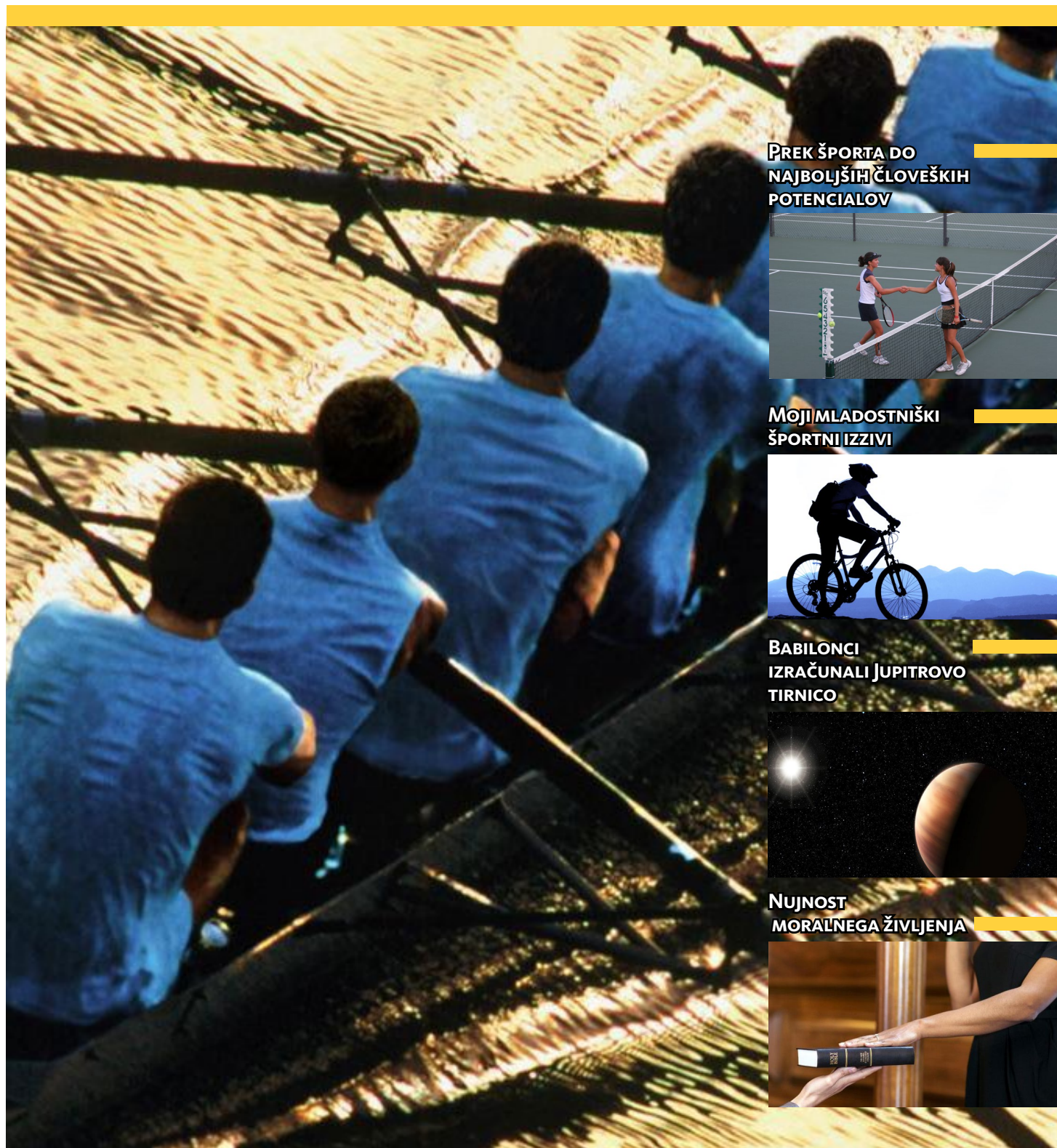

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

**PREK ŠPORTA DO
NAJBOLJŠIH ČLOVEŠKIH
POTENCIALOV**

**MOJI MLADOSTNIŠKI
ŠPORTNI IZZIVI**

**BABILONCI
IZRAČUNALI JUPITROVO
TIRNICO**

**NUJNOST
MORALNEGA ŽIVLJENJA**

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

MODROST VZHODA IN ZAHODA

CIKLUS PREDAVANJ

... ZA DANAŠNJEGA ČLOVEKA

PLATON
BUDA
KONFUCIJ
SOKRAT
STOIKI
EGIPČANSKI MODRECI
TIBETANSKI UČITELJI
INDIJSKI JOGIJI

1. predavanje -
VSTOP PROST

19.9. OB 20H

WOLFOVA 8, LJUBLJANA

AKROPOLITANEC

B E S E D A
U R E D N I K A

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

SEPTEMBER 2016 | ŠT. 16

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

02/620 32 40

040 709 955

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

bilten@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun

Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- ČLANEK: PREK ŠPORTA DO NAJBOLJŠIH ČLOVEŠKIH POTENCIALOV 4
- ČLANEK: MOJI MLADOSTNIŠKI ŠPORTNI IZZIVI 7
- ZNANOST: BABILONCI Z IZJEMNIM MATEMATIČNIM TRIKOM IZRAČUNALI JUPITROVO TIRNICO 9
- SLAVNI IZREKI: "S ŠČITOM ALI NA ŠČITU" 12
- MALA ŠOLA FILOZOFIJE: NUJNOST MORALNEGA ŽIVLJENJA 13
- ZGodbica: PREPIR 17

Prejšnji mesec so precej zaznamovale olimpijske igre v Riu de Janeiru. Dogodek, ki je ponovno združil svet, kot to redno počne že od antičnih časov.

Ali ste vedeli, da je bil to v antični Grčiji, zibelki olimpijskih iger, religijski dogodek, ki je potekal ob Zevsovem svetišču Olimpija? Čas olimpijskih iger je bil poseben čas, ko naj bi se vsi spori pomirili in ko naj bi nad njimi prevladal duh enotnosti. Zanimivo – enotnost v času tekmovanja ali medsebojnega merjenja moči...

Resnici na ljubo, do takih premirij med vojnami niti v stari Grčiji dejansko ni prihajalo, so pa med olimpijskimi igrami res omogočili, da so lahko vsi religiozni ljudje in športniki varno romali skozi nemirna območja proti svetišču Olimpija. Spoštovali so torej to, kar je ljudem sveto, tudi v časih, ko so meje morale najšibkejše. Mislim, da je to zgleden primer odnosa do svetega časa. Take trenutke in tak pristop pa občasno potrebujemo tudi mi danes. Poglejmo, čemu.

Ljudje se zaradi svoje nepopolne narave včasih razjezimo in sprememo. Vsi vemo, da v takem stanju ne bomo nikakor rešili spora, ker potopljene v meglo lastne jeze ne vidimo niti drugega človeka niti problema objektivno in z vseh strani. V teh trenutkih, se je nujno ustaviti in dvigniti glavo visoko nad oblak lastne jeze.

Tak dvig nam omogočijo tudi posebni trenutki, tako imenovani "sveti čas", seveda, če nam ta kaj pomeni. To je namreč čas, ko vse instinkte pustimo ob strani, za hip odmislimo vse spore in se poskušamo dvigniti višje, na "Olimp", in stvari pogledati od zgoraj. Morda nam ta ceremonialni dvig tudi drugače pomaga vsaj za trenutek dvigniti pogled in uvideti stvari takšne, kakršne resnično so, uvideti morebitno banalnost naših sporov, kar pa omogoča, da jih tudi odpravimo.

S tega vidika postane zanimiva povezava med športnim tekmovanjem in svetim.

Olimpijske igre so še danes priljubljene in predvsem posebne, drugačne v lepem smislu. Ne vem, koliko jih občutimo kot svečane, vendar pa se še zmeraj pričnejo in zaključijo s ceremonijo – ki označuje začetek in konec "svetega časa". Tudi za športni duh vsi vemo, kaj pomeni – to je duh spoštovanja, časti, dostojanstvenosti, in to tudi takrat, ko smo si z drugo osebo (tekmovalcem) nasproti oziroma v navideznem sporu. Če se tako dvignemo do svetega, takrat vidimo in razumemo drugega, vidimo stvari, kakršne resnično so, in nas nepomembne malenkosti ne iztirijo več.

Zato je pomembno ohraniti čast, tudi v "boju", ko je naša psiha na preizkušnji. Le takšna zmaga je resnična zmaga, ki si zasluži lovorjev venček.

Andrej Praček
Urednik

PREK ŠPORTA

DO NAJBOLJŠIH ČLOVEŠKIH POTENCIALOV

KURUSH DORDI

Piše se leto 1936. V Münchnu potekajo olimpijske igre in Adolf Hitler, tedanji nemški kancler, javno komentira: "Športno tekmovalstvo, ki poteka v viteškem duhu, prebudi najboljše človeške značilnosti. Takšno tekmovalstvo ne ločuje, temveč športnike združuje v medsebojnem razumevanju in spoštovanju. Pripomore tudi k povezovanju med državami v duhu miru. Zato olimpijske igre ne bi smele nikoli umreti." Toda za to fasado enotnosti se je na žalost skrivala želja, da bi se dokončno pokazala "večvrednost" "čiste" arijske krvi.

Nemec Luz Long je tedaj na svoji poti v kvalifikacije za finale v skokih v daljavo postavil olimpijski rekord. Afroameričan Jesse Owens je v prvih dveh poskusih doživel neuspeh in če bi ga še tretjič, bi bil diskvalificiran. Long se je pred svojim skokom

približal Owensu in mu predlagal, naj si mesto odruva določi nekaj centimetrov pred prestopno črto ter se tako izogne prestopu in se vsaj kvalificira. Owens je upošteval Longov nasvet in se z uspešnim skokom uvrstil v finale. Pozneje si je prislužil zlato in naposled postavil nov svetovni rekord. Ob častnem krogu, ki sta ga po skoku v finalu pretekla Owens in Long, je nad rasne razlike posijal žarek zmagovalnega olimpijskega duha. Owens je pozneje več let novinarjem komentiral: "Long je potreboval veliko poguma, da se je pred Hitlerjem spoprijateljil z menoj."

Olimpijske igre so bile priča nekaterim pomembnim trenutkom, ko sta se pokazala športni duh in bratstvo ter je slavil zmago človeški duh. Kot je povzeto v olimpijskem geslu: "*Citius. Altius. Fortius.*", v prevodu: "Hitreje. Višje. Močnejše.",

si vsak športnik prizadeva izraziti najboljše človeške potenciale. Športniku zmage ne prinese le določena veščina, v kateri se je uril leta in leta. Z zmago slavi tudi vse težave, skozi katere je šel, vse ovire, ki jih je premagal in se tako povzpел na zmagovalni oder. Ko maratonec prečka ciljno črto, je to zmaga uma nad telesom. Boksarjeva zmaga je v njegovi odločnosti, saj potem ko pade, vedno znova vstane. Ko si poenoteno moštvo trdno prizadeva za zmago, je to zmaga timskega duha. Ko se sinhronizirani

smučko. Vendar se ni predal – čeprav se ni več mogel uvrstiti v kvalifikacije, si je želel končati tekmo pred domačim moštvom. Nadaljeval je, vendar se je smučka kmalu zatem snela. Kanadski trener Justin Wadsworth, ki je bil v bližini, je pritekel na progo in osebno zamenjal Gafarovo zlomljeno smučko, rekoč: "Želel sem, da bi Gafarov dostojanstveno prečkal ciljno črto!" Danes, ko se ljudje na vse možne načine borijo eden proti drugemu, je šport način, da se v areni združijo in odmislijo razlike.

plavalci elegantno razvrstijo v vzorec, je to zmaga harmonije. Šport je tako eden od načinov, na katerega je mogoče izraziti notranjo moč značaja, vrline, h katerim kolektivno težimo kot ljudje, vendar se nam jih verjetno zdi težko izražati v vsakdanjem življenju.

Platon pravi, da prava zmaga ni v nagradi in slavi, temveč da je z vidika duha prava zmaga v težnji po vse večji popolnosti, ki izhaja iz volje kot notranje motivacije in ne iz tekmovalnosti kot zunanje motivacije. Številna tekmovanja se tradicionalno končajo s slovesnim rokovanjem, s katerim tekmovalec izrazi osnovno spoštovanje do nasprotnikov kot tekmecev, njegovih sobratov, s katerimi deli težnjo po popolnosti – in spoštljivo občudovanje te skupne težnje si zasluži večje spoštovanje od osebne zmage.

Smučarski tekač Anton Gafarov je bil na moškem sprintu v polfinalu zimskih olimpijskih iger v Sočiju leta 2014 že skoraj na cilju, ko je nenadoma padel, pri čemer je poškodoval

Eden od najpomembnejših vidikov športnega duha je pomembnost etike. Na olimpijskih igrah, ki so leta 1932 potekale v Los Angelesu, je bila 21-letna britanska sabljačica Judy Guinness na poti do osvojitve zlate medalje, ko je odšla do sodnikov in jim priznala, da so ji dvakrat pozabili odbiti točke. Njena nasprotnica, Avstrijka Ellen Preis, jo je namreč dvakrat zadela. Judy Guinness se je tako odrekla zmagi in namesto tega sprejela srebro.

Primer take zgledne etike pozna tudi kriket.

Ob neki priložnosti je nekaj odbijalcev enostavno zapustilo igrišče, čeprav je sodnik spregledal manjši maneuver pri prestrežanju žoge. Ti etični športniki so s svojim dejanjem dali prednost resnici pred osebno slavo. Čeprav se navzven ne zdi vedno očitno, to zahteva veliko poguma, zato so omenjeni športniki vzor etike in poštene igre.

Z razvojem športne industrije in velikimi denarnimi vsotami, ki se po celem svetu obračajo pri večini športov, kljub vsemu vidimo velik upad etike. Med primeri lahko naštejemo zlorabo prepovedanih substanc, doping in škandale z vnaprej določenimi rezultati. Športna motivacija je na žalost zdrsnila na raven osebne zmage, ki jo žene želja po denarni nagradi in površinski slavi. S tem je nekaj, kar je nekoč predstavljalo slavljenje človeškega duha, postalo le še en posel več, v ozadju katerega je materialna motivacija.

Grčija, ki velja za zibelko klasične filozofije, je velik pomen pripisovala povezavi med športom in filozofijo. Platon je poudarjal, da mora dobra vzgoja v človeku razvijati vrlino. Gimnastika in šport sta bistvena elementa vzgoje, ki ne omogočata le razvoja fizične zmogljivosti, temveč tudi razvoj vrline, kot je notranja trdnost. Seveda pa šport prispeva tudi k razvoju samozavesti in etičnega duha.

Šport poleg čuta za pošteno igro privzgoji vrednote, ki presega razvoj golih fizičnih veščin, kot so disciplina, vztrajnost, trdo delo in sprejemanje neuspehov.

Športnik utrjuje disciplino z vadbenim režimom, nadzorovano prehrano in vztrajnostjo. Ni mogoče zmagati v vsaki tekmi. Vsakega nasprotnika ni mogoče vedno premagati. Zato sta vztrajnost in sprejemanje neuspehov del življenja. Namesto da bi uspehi odvzeli moralo, postanejo priložnosti, ki vnamajo željo po nenehnem izboljševanju s še tršim delom, s še daljšimi vadbami, z vedno novim premagovanjem notranjih izzivov. Športniki na primer pogosto pravijo, da je edini pravi način za dosego zmage ta, da se premaga strah pred porazom. Kot je

nekoč dejala olimpijska gimnastičarka Nadia Comaneci: "Strah me ne napelje k temu, da bi pobegnila pred izzivom. Namesto tega grem strahu naproti, kajti edini način, da mu ubežim, je ta, da ga poteptam pod svojimi nogami," je dejala. Odličnost na športnem igrišču je torej zunanji odraz notranje moči značaja.

Zato danes v številnih organizacijah delavnice za razvoj vodstvenih sposobnosti in timskega dela temeljijo na športnih dejavnostih. Pri takšnih delavnicah je poudarek na skupinskem delu, da bi se tako ustvarila moč kolektiva. Vsako ekipo vodi kapetan, ki ima posebne sposobnosti in je tako najprimernejši za vodenje. Pri tem se izkaže, da zmage ne prinesejo izjemni dosežki posameznikov, temveč jo zagotovi le skupni napor tima. Kapetan kot del te piramidalne hierarhije tim motivira in ga usmerja, toda vsak član je bistven sestavni del tega tima. Vsak posameznik v timu mora imeti svojo vlogo, ki vpliva na uspeh celotnega tima. V kriketu je bilo na primer veliko porazov kljub blestečim posameznikom, kot je Sachin Tendulkar, saj moštvo ni znalo igrati kot tim in tako ni moglo premagati nasprotnika.

Danes, v dobi večmilijonskih sponzorstev, politike v športu, športa za denar in za slavo njegova prava vrednost verjetno ostaja v tem, da lahko spodbuja harmonijo in izražanje človeškega duha. Dolgo po tem, ko po uvodni slovesnosti izzvenijo nacionalne himne, ostaja občutek, ki ga daje razvoj najboljših človeških potencialov – vedno hitreje, vedno višje, vedno močnejše.

MOJI MLADOSTNIŠKI ŠPORTNI IZZIVI

ANDREJ PRAČEK

Mislim, da sta potreba po potrjevanju lastne vrednosti in vnema po nenehnem širjenju lastnih sposobnosti močno ukoreninjena v nas. Ta potreba se lahko pokaže na raznih področjih, na katerih se vsakdo udejstvuje v skladu z lastno naravo in nagnjenji. Tako bodo lahko na primer tisti, ki se radi gibljejo, tudi v športu našli primeren poligon, ki jih bo naposled pripravil za življenje. Večkrat sem že razmišljal o smislu športa, morda zato, ker bi lahko tudi sebe, vsaj delno, uvrstil med pripadnike navdušencev nad gibanjem.

Pred leti me je notranji nemir nemudoma napeljal k akciji ... Vendar sedaj, ko se v mislih sprehodim skozi svojo najstniško preteklost, obujam številne športne bitke, na katere sem skoraj pozabil. Bitke, ki so bile na videz banalne, vendar bolj ko jih ozaveščam, bolj razumem, da so bile zame pomembna priprava na življenje.

V mislih se pred menoj hitro začnejo vrstiti vse neštete otroške igre, vsa tekanja za žogo, vsa izdelovanja frač in lokov, vsa norenja s kolesi, vsa suvanja s sovrstniki, vsa raziskovanja zapuščenih rudniških rogov in ..., naposled se ustavijo na moji mladostniški športni preganjavici. Kam vse me je ta gnala, na tem mestu ne bi omenjal. Lahko pa se dotaknem vsaj nekaj glavnih točk.

Pri treningih veslanja sem se na primer učil ravnotežja in usklajevanja svoje moči z močjo prijateljev. Vendar so bile pri tem še pomembnejše "postranske" bitke, ki jih je bilo treba premagati. Zbuditi se zgodnjega zimskega sobotnega jutra, sesti v vlažen čoln in s prsti, otrdelimi od mraza, veslati po reki, medtem ko se je na njenih bregovih nabiral led. Tedaj sem še vedno bil nižji od sovrstnikov, zato nisem predstavljal pretiranega potenciala in sem se v senci višjih, brez naklonjenosti trenerja, učil sprejemanja svojega drugorazrednega mesta.

Nato me je zajelo vaterpolsko navdušenje, ki mi je dve poletji vzelo vsak dan po osem ur. Višino sem med tem že pridobil, nisem pa imel posebne plovnosti, ki je potrebna za dobrega plavalca. Ker sem imel rad morje in športno druženje, sem kljub temu vztrajal, fizične pomanjkljivosti, ki mi niso omogočile "eksplozivnosti", pa sem nadomestil z vzdržljivostjo. Nato sem rekreativno plaval, kadar koli je bilo le možno – pogosto sredi zaliva, oddaljen od obale, tudi kadar nisem dobil družbe. Morda je bilo to res neodgovorno, kar pa za tista leta niti ni toliko sporno. A nisem želel dopustiti, da me ustavi že to, da moji prijatelji niso bili pripravljeni iti z menoj. Tudi če takrat tega nikakor ne bi priznal, zame to ni bilo samoumevno. Skočiti v mrzlo vodo, plavati sam nad slojem morja, ki je z oddaljevanjem od obale postajal vse temnejši, vse bolj skrivnosten, zastrašujoč: "Le kaj vse se dogaja v tej temni modrini?" Premagoval sem strah pred vsako videno in izmišljeno senco, ki se je pojavila pod menoj, pred vsakim pljuskom, čeprav sem ga ustvaril sam ... Plaval sem s skupaj s strahom, in plaval, vse dokler strah ni omagal in me zapustil.

Le kaj me je gnalo? ... Vem le, da sem hotel spoznati svoje meje – fizične in očitno tudi psihične. Še danes se spomnim, da del mene ni mogel sprejeti, da meje obstajajo, da me na moji poti sploh lahko kaj ustavi.

Nato je prišlo obdobje, ko sem se s kolesom podal v vse skrite koticke Istre, spoznal vse gozdne steze, videl vse rečne izvire ... Rad sem bil v naravi in obenem želel osvojiti vse vrhove in loviti najlepših razglede, kot da mi nič ne sme ostati skrito.

Vendar moralo se je zgoditi, prišel je prelomni dan...

Sam sem sedel v tišini, na poslednjem osvojenem vrhu, v prsih poln zadovoljstva, utrujen, s pogledom, ki je prazno taval po poletni pokrajini in se ustavil daleč na obzorju, na stičišču dveh modrin ... In takrat sem se začel spraševati: "Lepo je! Ampak, Andrej, čemu toliko ur prebijaš na kolesu, čemu to služi? Telo, pripravljeno na vsak napor – ali je to tisto, za kar si prizadevaš? Telo, katerega obstoj je tako krhek, še posebej, če ga toliko izpostavljaš? In čemu si želiš vse videti, vse spoznati? Celega sveta ne boš nikoli spoznal. Vedno bo obstajalo nekaj prikritega, tisto spoznano pa se bo spremenilo in spet boš na začetku ...".

V tem trenutku se je skoraj instinktivni preganjavici pridružilo še vprašanje smisla. "Kam to pelje? To, kar počneš, je prazno! Vendar ta nemir – tako močan – zakaj ne preneha?"

Moral sem najti odgovor, ki bi zapolnil nastalo vrzel. Tolažec samega sebe sem naposled zaključil, da notranji vzgib po širjenju meja ni slab, da je naraven, da pa morda ni namenjen toliko pripravi telesa kot psihični utrditvi – sposobnosti premagovanja inertnosti telesa in soočanja z ovirami. Da ni namenjen niti spoznavanju krajev, temveč širjenju spoznanja o nespremenljivih življenjskih zakonitostih. Prišel sem do odgovora, da je torej treba to vnemo, ki je po mojem mnenju vsem na določen način prirojena, ohraniti, vendar jo preusmeriti, uporabiti koristneje, za nekaj, za kar nam je bila v resnici dana.

Mislim, da se je v tistem trenutku mladostniška faza zame zaključila. Treba bo zrasti in dozoreti, treba bo smotrno porabiti svoj čas. Kljub temu ljubezen do narave in do gibanja ni prenehala, in mislim, da nikoli ne bo. Vendar, od prelomnega dne dalje temu ne namenjam več toliko časa. Na srečo sem nihalo iz prvotne skrajnosti uspešno usmeril proti sredini.

Vsa ta najstniška leta športa in pohajanja, pa tudi nekaj podobnih let pozneje, so mi vseeno dala določeno pripravo za življenje. Pri športu pa danes tako kot pri hrani, vinu, spancu, druženju, zabavi in vsem ostalem zame velja: "Ničesar preveč." In danes razumem vse, ki imajo svoja obdobja norenja. Naj norijo in naj jih spremljata sreča, da si ničesar ne naredijo, in preudarnost, da čim prej opravijo svojo lekcijo in začnejo živeti.

BABILONCI IZRAČUNALI JUPITROVO TIRNICO

STARI BABILONCI SO ZNALI IZRAČUNATI JUPITROVO POTOVANJE PO NEBU NA PRESENETLJIVO MODEREN MATEMATIČEN IN HKRATI ABSTRAKTEN NAČIN – TO JE NAČIN, ZA KATEREGA SO DO SEDAJ VERJELI, DA SO GA ODKRILI ŠELE EVROPSKI UČENJAKI, KI SO ŽIVELI KAR 1400 LET POZNEJE.

"Zgodovina je učiteljica življenja," je dejal rimski filozof Mark Tulij Ciceron. Vendar le objektivna, saj nam lažne predpostavke o zgodnejših obdobjih človeka pri tem nič ne pomagajo. Zato pa je treba raziskovati, da bi dobili vse bolj jasno sliko, ki bi nam dala vpogled v dejansko zgodovino. Z novimi odkritji prihajamo do novih pogledov na zgodovino, ki se nekoliko bolj približajo resnici.

Eno takšnih zanimivih odkritij so babilonske plošče (glej sliko desno), ki na prvi pogled ne povedo veliko. Ko pa se vanje poglobi prodoren znanstvenik, se mu lahko začne razkrivati veličina starodavne babilonske civilizacije.

Mathieu Ossendrijver, profesor zgodovine na Humboldtovi univerzi v Berlinu, je svoje raziskave posvetil stari sumerski civilizaciji – Babiloncem, predvsem njihovi matematiki in astronomiji.

Starodavni babilonski astronomi so namreč razvili številne pomembne koncepte, ki se uporabljajo še danes. Nekateri celo trdijo, da ima današnja astronomija korenine prav pri Babiloncih.

JUPITROVA POT

Potek Jupitrove poti je bil za Babilonce še posebej zanimiv, ker so ta planet povezovali z babilonskim zaščitnikom, bogom, ki so ga imenovali Marduk.

Jupiter na svojem potovanju po nebu glede na Zemljo svoje gibanje na videz upočasnjuje in pospešuje. Do tega pride, ker z Zemlje opazujemo relativno gibanje, ki je dejansko kombinacija Zemljinega vrtenja po svoji orbiti in Jupitrovega vrtenja po svoji. To zapleteno gibanje je babilonskim astronomom otežilo opazovanje in preizkušalo njihove matematične sposobnosti. Vendar kaže, da so bili tej nalogi že takrat kos.

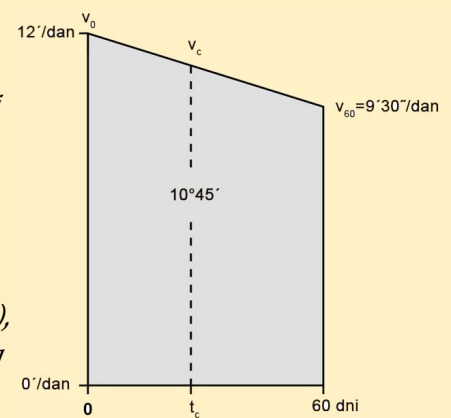
Ossendrijver je prevedel kar nekaj babilonskih tablic, ki so napisane v klinopisu, in ugotovil, da štiri med njimi vsebujejo matematično zahteven izračun položaja Jupitra na nebu, ki temelji na izračunu ploščine trapezoida.

Do sedaj je veljalo, da je bila zamisel o izračunu gibanja telesa s prikazom površine na grafu hitrosti glede na čas prvič izumljena in uporabljena v 14. stoletju našega štetja, izpopolnil pa jo je pozneje Isaac Newton, ki ji uvedel integralni račun. Toda razkriti zapisi na tablicah starih Babiloncev to stališče izpodbijajo.

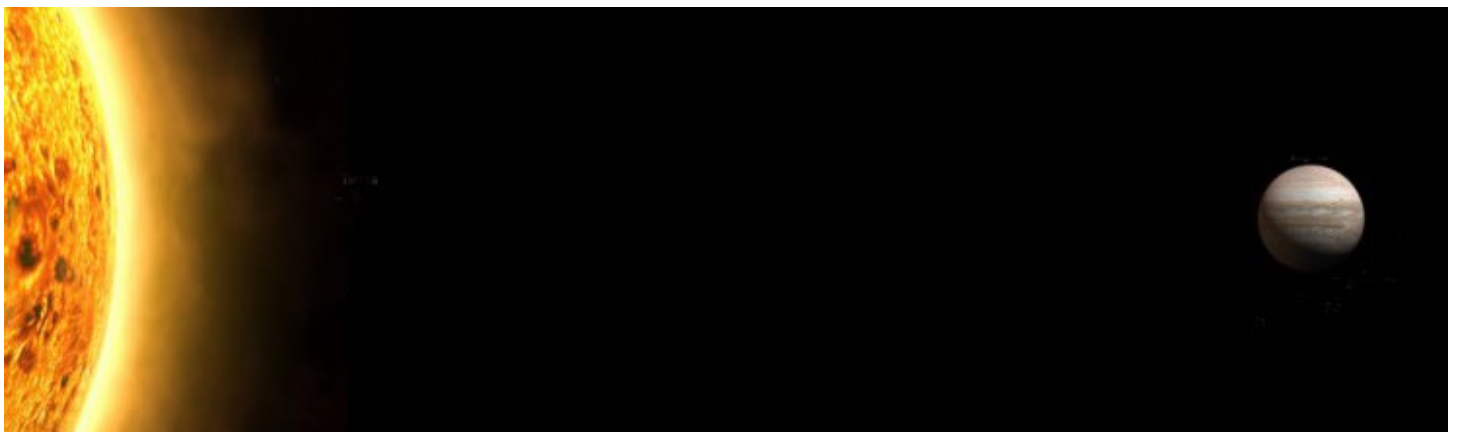
Stare glinaste tablice, popisane s klinopisom, namreč opisujejo postopek računanja Jupitrovega premika vzdolž ekliptike po načelu trapezoida. Računali so, kako se iz dneva v dan spreminja hitrost planeta, in razdaljo, ki jo prepotuje 60-dnevni interval. Ossendrijver je ugotovil še, da so dobljeni trapezoidni graf razdelili na dva manjša trapezoida, da bi določili čas, v katerem Jupiter prepotuje polovico opazovane poti.

In tako je to prvi dokaz za uporabo geometrijskih metod v stari babilonski astronomiji, za katere je do sedaj veljalo, da so izračune delali z izključno aritmetičnimi koncepti, kar pomeni brez uporabe geometrije. To priča tudi o sposobnosti abstraktnega mišljenja človeka pred več kot dvema tisočletjema.

Babilonskim astronomom ni bilo treba beležiti premika planeta iz dneva v dan in nato s seštevanjem izračunati celotno pot. S trapezno metodo so potrebovali le podatke o hitrosti (prepotovana razdalja na dan) prvega in zadnjega dne poti, ki so jo želeli izmeriti, in iz tega so lahko izračunali celotno pot v tem obdobju. To pa so naredili tako, da so ta dva podatka vstavili v graf ($v(t)$), točki povezali med sabo in tako so dobili trapezoid, iz ploščine katerega je mogoče razbrati, kakšno razdaljo je planet prepotoval.

Čeprav na babilonskih tablicah ne vidimo takšnih grafov, so na njih opisani postopki računanja po načelu trapezoida. "To je odprlo nove možnosti za izračunavanje gibanja, ki so jih lahko uporabili tudi za druge planete, za druge dele Jupitrovega gibanja," je dejal Ossendrijver. "Vendar se primeri tega niso ohranili. Imamo samo te štiri tablice, ki se vse nanašajo na Jupiter in na 60-dnevno obrobje. To je precej neobičajno."

PADCI CIVILIZACIJ PRINESEJO POZABO

Ko je okoli leta 100 n. št. prišlo do propada Babilonske kulture, je bila s tem pozabljena tudi tehnika preračunavanja gibanja planetov, kot so jo poznali Babilonci, medtem ko so je del preostalega astronomskega znanja ohranil vse do danes.

Takšna odkritja nas ne morejo pustiti ravnodušne. Kajti tu se pojavi vprašanje, kaj vse so stare kulture znale in obvladale, vendar je bilo tisočletja pozabljeno. So bile res tako nerazvite, kot jim to pripisujemo danes? Verjetno ne, saj kot vidimo, nova odkritja podirajo dosedanje teorije. Bo pa potrebnega še kar nekaj časa in raziskovanja na tem področju, da bomo bolje spoznali resnično podobo starih civilizacij in človekovega razvoja.

Priprava Jerica Jerič

Viri:

<http://science.sciencemag.org/content/351/6272/482>

<http://www.space.com/31765-ancient-babylonians-tracked-jupiter-with-math.html>

<https://www.sciencenews.org/article/babylonians-used-geometry-track-jupiter%E2%80%99s-movements>

ODKRITJA BABILONCEV, KI SO VELJAVNA ŠE DANES:

- Nebo so razdelili na 360 kotnih stopinj tako, da so zaokrožili število dni v letu, v katerem Zemlja naredi en obhod okrog Sonca.
- Poznali so leta, mesece, tedne, dneve, minute in sekunde, kot jih poznamo danes.
- Imeli so setvene koledarje.
- Znali so napovedati položaje planetov.
- Določili so uporaben sistem zodiaka (tablice usode), ki je bil merilo za merjenje nebesnega časa. Razdelili so ga na dvanaest ozvezdij in jih poimenovali po živalih.
- Odkrili so 18,6-letni cikel Lune, s katerim so ustvarili prve razpredelnice gibanja Sonca, Lune in planetov, pozneje pa so to znanje uporabili stari Grki za napovedovanje mrkov.
- Babilonci so poznali pet (vidnih) planetov, in sicer: Merkur, Saturn, Jupiter, Venero, Zemljo (vendar tedaj zanjo še niso vedeli, da je planet, saj je bil njihov pogled geocentričen z Zemljo kot središčem vesolja).

Babilonci so dneve v tednu povezovali z nebesnimi telesi, in sicer na naslednji način:

pet planetov, vidnih s prostim očesom, skupaj s Soncem in Luno sestavlja sedem najsvetlejših glede na zvezde periodično premikajočih se nebesnih teles. Babilonci so jih imeli za božanstva, vsakemu med njimi so posvetili po en dan in to so ponavljali v neskončnost. Tako so ustvarili tudi našo nepretrgano verigo tednov.

Še iz sedanjih evropskih imen za dneve v tednu lahko razberemo, kateremu nebesnemu božanstvu oziroma planetu je bil posvečen kateri dan v tednu.

Nemški Sonntag ali angleški Sunday nam pove, da je bila nedelja posvečena Soncu.

Italijanska imena (pa tudi podobna francoska) lunedì, martedì, mercoledì, giovedì, venerdì kažejo na to, da je bil ponedeljek posvečen Luni, torek Marsu, sreda Merkurju, četrtek Jupitru oz. Jovu, petek Veneri, angleški Saturday pa na to, da je bila sobota posvečena Saturnu.

Ē TAN Ē EPI TAS – S ŠČITOM ALI NA ŠČITU

TA IZREK LAHKO NAJDEMO V PLUTARHOVEM DELU »MORALIA«, POMENI PA: »ALI BOŠ ZMAGAL V BOJU ALI PA BOŠ UMRL IN BOŠ NA SVOJEM ŠČITU PRINESEN V ŠPARTO.«

S TEMI BESEDAMI SO ŠPARTANSKE MATERE SVOJE SINOVE POSPREMILE V BOJ, DA BI JIH OPOGUMILE IN SPOMNILE NA DOLŽNOST DO ŠPARTE. ŠPARTANEC NI MOGEL POBEGNITI Z BOJNEGA POLJA, VSE DOKLER NI ODVRGEL S SEBE SVOJEGA TEŽKEGA IN OKORNEGA ŠČITA. ZATO JE IZGUBA ŠČITA ZA NEKOGA POMENILA SRAMOTEN BEG ALI IZDAJO PRIJATELJA, STARŠEV IN SOBOJEVNIKOV NA BOJNEM POLJU, PREDVSEM PA TEGA, ZARADI ČESAR SO ŽIVELI – ŠPARTE. IZGUBITI ČAST IN DOSTOJANSTVO JE BILO ZA ŠPARTANCE NEKAJ NEPREDSTAVLJIVEGA, VELIKO HUJŠE OD SMRTI.

NUJNOST MORALNEGA ŽIVLJENJA

STJEPAN PALAJSA
PRESEDNIK NOVE AKROPOLE V SLOVENIJI

Čeprav smo o morali veliko pisali v prejšnjih številkah in bomo zagotovo še v naslednjih, nikoli ne pozabimo tistega, kar nas uči filozofija – in to je, da morala daje odgovor na vsa naša bistvena vprašanja.

Pisati o morali je danes zastarelo. Te že tisočkrat prežvečene teme se ponavadi lotevajo ozkosrčni moralizatorji. Tudi ta prispevek bo mogoče ponekod deloval kot "pridiga", kar pa je prav nasprotno od tistega, kar bi hotel doseči. Rad bi namreč le podal nekaj svojih pogledov, brez zavijanja v celofan, brez obsojanja kogar koli ali pa obujanja nostalgije za "starimi dobrimi časi", ko naj bi ljudje "živel pošteno in v harmoniji". Filozofija me je naučila, da moramo, če želimo nekaj resnično spoznati, vložiti veliko potrpežljivosti in energije, ko pa se to spoznanje utrdi v našem srcu in umu, ga je treba brez pretiranega omahovanja ali ovinkarjenja posredovati naprej. Zato namen tukaj podanih besed ni le ta, da bi napisal zanimiv članek, temveč da bi z bralcem delil svoja skromna spoznanja in izkušnje.

NADALJEVANJE PRISPEVKA IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KAKO DOSEČI STABILNOST IN NOTRANJI RED DA BI SE LAŽJE SPOPADLI S TEŽKIMI ČASI

Temeljni dejavniki za doseganje stabilnosti:

- a) urejena persona,
- b) izgradnja lastne identitete,
- c) nujnost moralnega življenja,
- d) zdrav odnos do družbe in drugih ljudi,
- e) smisel življenja.

Mislim, da je nepošteno pisati o nečem, za kar človek ne čuti kot del sebe in čemur ni posvetil svojega življenja. Zato je ta članek o morali bolj osebna filozofska izpoved kot pa intelektualno premlevanje prebranih misli drugih ljudi.

VEČNA MORALA IN VSAKDANJA MORALA

Ko govorimo o morali, ne mislimo na tisto začasno, vsakdanjo moralo. Ne mislimo na pravila, ki veljajo danes, jutri pa jih že odpihne veter, ali pa na različna pravila obnašanja v različnih kulturah. Prof. Jorge Angel Livraga je o tem zapisal:

"ZAČASNA MORALA JE HČI ČASA TER KOT TAKA SPREMENLJIVA IN MINLJIVA. TO, KAR JE DOBRO, JUTRI ŽE NE BO VEČ V MODI. ZAKON, KI NAM VLADA DANES, SE SPREVRŽE, TAKOJ KO SE UVELJAVI DRUGA IDEJA, KI JE PRAV TAKO OBSOJENA NA PROPAD SPRIČO NEPRESTANIH NOVOSTI IN PRENOV."

V nadaljevanju bomo govorili o absolutni morali, o tisti, ki se nikoli ne spreminja. Resnica je bila vedno resnica in laž je bila vedno laž, ne glede na to, kako spretno smo jo ovili v videz resnice. Beseda je bila vedno beseda, prevara pa prevara. Mati je vedno ljubila svojega otroka, naj je to bilo pred tisoče leti ali danes, naj je bila Kitajka, Arabka ali sodobna zahodna ženska.

Vечно etiko in moralo čutimo v svoji notranjosti, to je neslišni glas, ki nam ne dovoli da stopimo na slepo, brezplodno in umazano pot pohlepa, nečastnosti in sovraštva.

Naj še enkrat navedem prof. Livrago:

"GLAVNA ZNAČILNOST BREZČASNE ETIKE JE, DA LAHKO ŽIVI V VSEH ZGODOVINSKIH OBDOBJIH IN JE KLJUB TEMU VEDNO NOVA, VEDNO ŽIVA, VEDNO ENA. KDOR KOLI LAHKO, NE DA BI MORAL VELIKO VEDETI, ŠTUDIRATI ALI PREBRATI, PREPOZNA V GLOBINI SVOJEGA SRCA TO ETIKO, KI NI NJEGOVA NITI OD KOGAR KOLI DRUGEGA, TEMVEČ PRIPADA VSEM.

KATERE SO VREDNOTE, NA KATERE SE NAVSEZADNJE OPREMO: TISTE, KI MINEJO TAKO HITRO, DA TEMU NITI NE SLEDIMO, ALI TISTE, KI SE SKOZI ČAS NE SPREMINJAJO?"

Etika in morala sta temelja vsake filozofije. Lahko tudi rečemo, da se filozofija začne z njima, nadaljuje se z dialektiko in se konča na pragu mistike. Filozofija brez moralnega življenja je le prazno besedičenje in popolna izguba časa.

BREZ MORALE VSE RAZPADA

Morala izvira iz duha, ki je visoko nad svetom psihične ali fizične pojavnosti. O njej nima smisla veliko razpravljati niti dokazovati njene nepogrešljivosti za razvoj družbe ali stabilne in zdrave osebnosti. Bistvenih stvari tako ali tako ne moremo racionalno dokazati. Tistemu, ki ne sliši njenega glasu v sebi, ne bodo veliko pomenili nobeni dokazi.

Morala je danes pojem, ki mnogim ne pomeni nič in je zanje celo ovira na poti do uspeha. Poštenost je težko breme, ki se zoperstavlja lastni ambiciji, resnicoljubnost je nevarna, dana beseda obvezuje, skromnost škoduje egu, držati se svojih načel pomeni biti neprilagodljiv, dostojanstvo – kaj je že to?

Nekomu se zdi nepomembno ali celo smešno morali pripisovati tolikšen pomen, toda kako lahko človeško bitje sploh lahko živi brez nje? Kako lahko vzgaja otroke, gradi prijateljstva, vezi z bližnjimi? Kako lahko vodi podjetje, državo? Morala je skala, na kateri je treba graditi palačo svojega življenja, svojih odnosov, svojih sanj. Taka izgradnja je sicer počasna, je pa edina zanesljiva.

OPAZUJMO LJUDI OKOLI SEBE

Idealistom in moralnim ljudem pogosto pravijo, da so z glavo v oblakih, češ da dejansko življenje ni takšno, kot si ga oni predstavljajo, da bodo zato razočarani in jim bo hudo. Toda pogledjmo si tudi tiste, ki tako govorijo, in jih primerjajmo s tako imenovanimi "sanjači". Pozorno opazujmo življenje tistih, ki sledijo poti moralnih načel, in tistih, ki so ubrali drugačno pot. Pogledjmo, ali so ti drugi pridobili notranji mir, ali se veselijo življenja, ali imajo srečno družino. Ali pa so mogoče razočarani, prestrašeni in polni grenkobe? Pri tem ne glejmo le zunanje videza, temveč poskušajmo pogledati v njihova srca, sploh če nam je kdo iz te skupine dovolj blizu.

Pri izbiri vrednot in smeri življenja se učimo od drugih. Če izberemo pot, ki jo je nekdo drug izbral že pred nami, potem nas čaka podobna usoda. Zato si zgradimo jasno sliko o tem, kakšno življenje bi hoteli imeti, poiščimo to vsaj delno v življenju drugih, ki so to dosegli, in sledimo njihovem zgledu. Če so oni šli skozi težave, da bi dosegli stanje, ki nam je za zgled, potem se zavedajmo, da bomo tudi mi morali skozi podobne težave. Učimo se od vseh dobrih zgledov, vendar bodimo pozorni, da ne posnemamo tudi njihovih napak.

KER MORALA PRINESE SVOJE PLODOVE PREDVSEM NA DOLGE PROGE, OPAZUJMO ZRELEJŠE ALI STAREJŠE LJUDI, KI SO ŽE PREPOTOVALI VEČJI DEL SVOJEGA ŽIVLJENJA.

Če smo prej rekli, da nam morala daje trdne temelje v življenju, naj še poudarimo, da se to nanaša tudi na psihično stabilnost in ravnovesje. Nemoralen človek namreč nikoli nima stabilnega psihičnega življenja, čeprav to pogosto zelo dobro prikriva.

Z MORALO SKOZI KRIZO

Kriza se je danes razširila na vsa področja družbe. Redki so tisti, ki ne čutijo njenega vpliva. Velja splošno mišljenje, da so njeni vzroki gospodarska nestabilnost, politične razmere in podobno. Toda glavni vzrok takšnega stanja je moralno propadanje družbe, družine in posameznika.

Nemorala je kot kislina, ki razjeda in uničuje vse pred sabo. Razpadajo vezi, izgublja se medsebojno zaupanje. Ljudje se vse bolj bojijo in se zapirajo v svoje trdnjave. Počutijo se osamljene, žalostne, izdane. Država propada, odnosi postajajo nevzdržni.

Toda zavedajmo se, da za to veliko krizo obstaja rešitev, da je izhod možen. Obstaja pot, ki jo je zgodovina potrdila kot edino varno in zanesljivo. Seveda je to pot morale – pot, ki vodi od Zemlje do Neba, kako pravi Konfucij, osemčlena plemenita pot Sidarte Gotame, Platonova pot iz votline, stoična pot vrline. Z moralo je vsaka kriza rešljiva. Brez morale skoraj nobena.

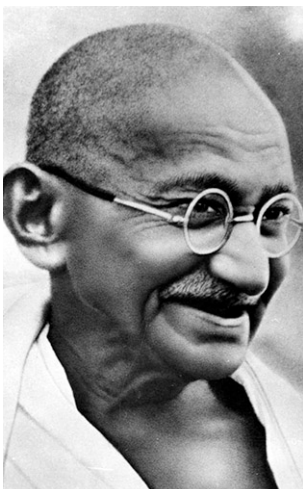
ALI JE TAKO TEŽKO BITI ČLOVEK?

Ali je tako težko biti pošten do drugega? Ali nam bo, obratno, moč nad drugimi prinesla mir? Ali nam bo pohlep prinesel srečo?

Preprosti ljudje zglede vedno iščejo med tistimi, ki se jim predstavljajo kot vrh družbene piramide. Če je vrh piramide pokvarjen in nemoralen, kaj naj potem pričakujemo od njene baze? Če tisti, ki so na vrhu, nimajo morale, ne morejo zagotoviti stabilnosti in zanesljivo voditi množice.

LJUDJE BOLJ KOT KRUH POTREBUJEJO JASNE, PRAVIČNE IN PLEMENITE ODOSE. ČE BI V DRŽAVI VLADAL MORALNI RED, BI BILA MATERIALNA BLAGINJA NJEGOVA NEIZOGIBNA POSLEDICA.

In tudi če bi državo kakšno obdobje pestilo pomanjkanje, bi vsaj vedeli, da nas ne bo pustila na cedilu, da bo poskrbela za svoje državljane. Da ne bo gledala, kateremu družbenemu sloju pripadamo, ali smo nadarjeni ali pa ne preveč bistri, ali smo v polnem razcvetu svoje kreativnosti ali pa starci, ki štejejo svoje zadnje dneve. Naj kar pride kriza – premagali bi jo, ker bi vedeli, da je okoli nas nekaj ljudi, na katere se lahko opremo in da nam tudi država stoji ob strani. Takrat bi država postala domovina in bi ji bili pripravljeni služiti s celim svojim bitjem.

NAJPREJ IZBOLJŠAJMO SEBE

Pogosto me vprašajo, kako izboljšati družbo. Odgovor je vedno enak – lahko jo spremenimo le tako, da najprej spremenimo sebe. Kako bomo izboljšali družbo, če ne moremo izboljšati sebe? Te pomembne naloge transformacije sebe se zagotovo lahko lotimo, ker sami odločamo o svojem življenju. Nimamo opravičila in ne moremo reči, da tega ne moremo. Toda moramo dovoliti, da ima vsakdo svojo izbiro, da vsakdo lahko počne s svojim življenjem, kar hoče.

KRIZA PRINESE IZKUŠNJE IN MOČ

Vsak posameznik, vsak narod, vsaka država skozi zgodovino so imeli vedno svoje težave. Vsaka generacija je imela svoje preizkušnje. Ne izogibajmo se jim – pričakajmo jih z razširjenimi rokami, ker nam prinašajo dragoceno darilo izkušenj, moči in zrelosti.

Največji ljudje v zgodovini, ki so se ponašali z modrostjo in izkušnjami, se niso izogibali preizkušnjam, predvsem pa so živeli skromno in moralno. Ali potrebujemo močnejše dokaze?

V naslednji številki bomo govorili o zdravem odnosu do družbe in drugih ljudi.

PREPIR

Nekoč sta živela meniha, ki sta celih štirideset let živela v istem samostanu, vendar se niti enkrat nista sprla.

Nekega dne je prvi menih rekel drugemu: "Kaj misliš o tem, da bi se vsaj enkrat sprla?"

Drugi menih je odvrnil: "Zakaj pa ne? O čem pa predlagaš, da se prepirava?"

"Lahko bi se okoli tega kruha," je predlagal prvi.

"Dobro, prepirajva se okoli kruha. Kako se to dela?"

"Tako," je odvrnil prvi menih. "Ta kruh je moj, kaj boš zdaj?"

"Obdrži ga," je rekel drugi menih.

NAPOVEDNIK DOGODKOV

Dogodki za mesec SEPTEMBER 2016.

Dogodki potekajo v prostorih društva v Ljubljani in Mariboru ali na vnaprej razpisani drugi lokaciji.

KLASIČNA RETORIKA

Tečaj

PONEDELJEK, 12. 9., OB 17:30

Nova Akropola - Tyrševa 7, Maribor

TEMPLJARJI - VITEŠKI RED

Predavanje

PONEDELJEK, 12. 9., OB 20:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

HIPOTEZA GAJA - ZEMLJA KOT ŽIV ORGANIZEM

Predavanje

PONEDELJEK, 12. 9., OB 18:00

Knjižnica Otona Župančiča - Kersnikova ulica 2, Ljubljana

MODROST VZHODA IN ZAHODA

Ciklus 12 predavanj

PONEDELJEK, 19. 9., OB 20:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

TEMPLJARJI - VITEŠKI RED

Predavanje

SREDA, 21. 9., OB 19:00

Nova Akropola - Tyrševa 7, Maribor

ŽIVLJENJSKA IZBIRA

Predstavitve knjige

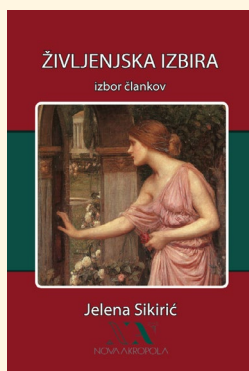
TOREK, 27. 9., OB 19:00

Trubarjeva hiša literature, Stritarjeva 7, Ljubljana

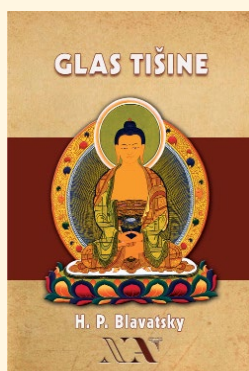
KNJIGE IN REPLIKE V PRODAJI

Knjige in replike lahko kupite v prostorih društva.

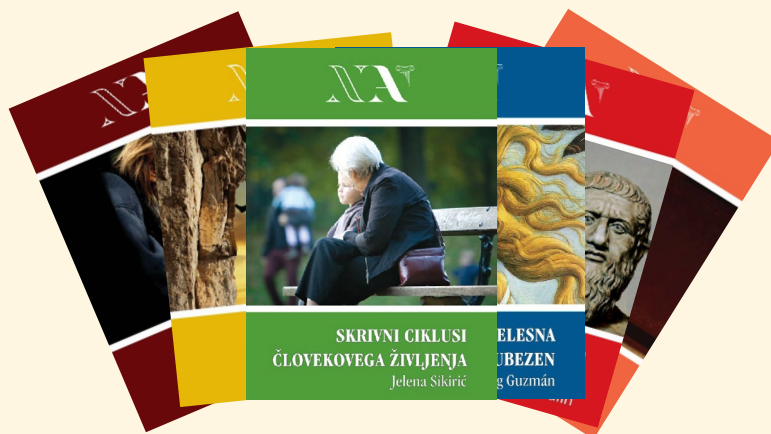
Lahko jih naročite tudi preko maila na info@akropola.org.

FORMAT 130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

FORMAT 130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

FORMAT 105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

ARHEOLOŠKE REPLIKE

Arheološke replike so kopije motivov iz različnih časovnih in kulturnih obdobij in predstavljajo kulturno dediščino človeštva. Vsak posamičen izdelek je skrbno izdelan v ateljeju Nove Akropole. Vsaka replika ima tudi simboličen pomen, zato je lahko odlično darilo.

Nova Akropola je kot društvo v javnem interesu tudi na **seznamu upravičencev do dela dohodnine za donacije**. Vsak davčni zavezanec lahko namreč zahteva, da se do 0,5% dohodnine od dohodkov, ki se všttevajo v letno davčno osnovo, nameni za financiranje splošno koristnih namenov.

Če želite ta prispevek nameniti nam, natisnite in izpolnite **obrazec** – zahtevo za namenitev dela dohodnine – in ga pošljite na pristojni **finančni urad**. Naša davčna številka je **14787067**.

Vsi, ki delujemo v Novi Akropoli, smo prostovoljci. Prihodki so namenjeni izključno financiranju dejavnosti društva.

**KAR SE ZAČNE Z JEZO,
SE KONČA S SRAMOTO.**

BENJAMIN FRANKLIN

